خوێندنەوەیەك بۆ كتێبی (فەرەنسای برسی).. د. شەونم یەحیا

بنتیكت بۆنزی، دكتۆرای لە بواری ئەنترۆپۆلۆژیایی كۆمەڵایەتی وەرگرتووە،لە ساڵی 2023دا كتیبێكی (SEUIL) بڵاوكردۆتەوە بەناوی (فەرەنسای برسی) لە بڵاوكراوەكانی چاپخانەی (448 لاپەڕە لەخۆ دەگرێت.

بیرۆكەی ئەم كارەی (بۆنزی) سەرەتا لەوە سەرچاوەی گرت، كە هەموو رۆژێ لەناو شاردا تووشی كەسانێك دەبین، كە لەسەر زەوی دانیشتووە وتابلۆیەكی زۆر سادەی هەڵگرتووە و لەسەری نوسراوە(برسیم). .
خواست لەسەر یارمەتی خۆراك لە ماوەی دە ساڵی ڕابردوودا سێ هێندە زیادی كردووە. ئەستەمە زانیاری ورد هەبێت لەسەر ژمارەی وردی سودمەندان، بە تایبەتی بەهۆی تۆماركردنی دوو هێندە – بانكە خۆراكییەكان ئاماژە بەوە دەكەن كە لە ساڵی ٢٠٢٢دا پێشوازییان لە ٢.٤ ملیۆن كەس كردووە بە بەراورد بە ٨٢٠ هەزار كەس لە ساڵی ٢٠١١. شتێك دڵنیایە، نۆ ملیۆن كەس لە ژێر هێڵی هەژاریدا.
ئەم كتێبە باسی گوزەرانی رۆژانەی چەندان كەس دەكات، كە نقومبوونە لە وەرگرتنی كۆمەكی خۆراكی بەتایبەتی لە ڕێكخراوی (ریستۆ دوكۆر) كۆمەڵەیەكی قازانج نەویستە بەپێی یاسای ساڵی ١٩٠١ وەك سوودی گشتی ناسراوە، لە فەرەنسا لەلایەن نوكتەچی و ئەكتەر میشێل كۆلۆچی (ناسراو بە كۆلۆش) لە ساڵی ١٩٨٥ دروستكراوە.
ئەم كۆمەڵەیە سەرەتا لە كاتی قەیرانی ساڵی هەشتاكان بەشێوەیەكی كاتی دامەزرا. بۆ كۆمەك كردنی هەژاران و وەڵامدانەوەی هەموو لەناكاویەكان ، بەڵام لە ماوەی چل ساڵی رابردوودا ئەم كۆمەڵەیە ئەمرۆ بۆتە دامەزراوەیەكی یەكجار گەورە كە بە دەیان ملیۆن كەس لە فەرەنسا پشتی پێ دەبەستن، بۆ دابینكردنی خۆراكیان، ئامانجی ئەم دامەزراوەیەش بە شێوەیەكی كۆنكرێتی بەرنگاری هەموو ئەم سیستەمە خۆاكیانە دەبێتەوە كە خۆراك بە شكۆوە بۆ تاك دەستەبەر ناكات و ڕێگە بە هەمووان نادات بە شكۆوە نان بخۆن. بۆیە پێان وایە دەبێ هەموو تاكێك بە كەرامەت و شكۆوە خۆراكیان بۆ دابین بكرێت.

بەبێ پێكهاتەكانی وەك ڕێستۆس دو كۆر، توژ□ر بێنێدیكت بۆنزی مەزەندە دەكات، ئاژاوەی برسێتی ڕووبدات” وهەروەها ئیدانەی

پەرەسەندنی بازاڕی برسێتی و سیستەمی کشتوکاڵی پیشەسازی دەکات.
ئەنترۆ پۆلۆژیست بنەدیکت بۆنزی بۆ ماوەی پێنج ساڵ خۆی نوقم کرد لە ڕێستۆس دو کۆر بۆ ئەوەی باشتر لە شکستەکانی سیستەمەکە تێبگات،لەم کتێبەدا (بۆنزی) باس لەوە دەکات، ئەگەر لە فەرنسا بژیت ئەگەری ئەوە هەیە ڕۆژێك لە ڕۆژان خۆت لە ناو بارودۆخێکی سەختدا ببینیتەوە.
ڕووخساری هەژاری فرەن. زۆر ڕووداوی ژیان هەن – نەخۆشی، ڕووداوی کار، جیابوونەوە، دەرکردن، مەیخواردنەوە – کە دەمانباتنە ناو خولگەیەکەوە کە چاکبوونەوە لێی ئەستەمە. وە کاتێک دووبارە دەکەوینەوە، چیتر هەوڵی هەستانەوە نادەین، هیوادارین تەنیا بۆ ئەمڕۆ بژین..

هەروەها کەسانێک هەن چاوەڕێی وەڵامی مانەوە دەکەن و ناتوانن کار بکەن.سەرنجی چەندین کەسی بەساڵاچوو زیاتر دەدەین کە ناتوانن بەرگەی زیادبوونی تێچوونەکان بگرن. بۆ ئەوەی سەقفێک بەسەر سەریاندا بمێنێتەوە، چیتر پارەیان نییە بۆ خواردن… "تازەهاتووەکان"یش، کرێکارانی هەژارن ناتوانن کار بیکەن. هیچ ڕێگەیەکی دەربازبوونیان نییە، لە کاتێکدا کە هەموو شتێک زیاد دەکات جگە لە داهات. ئەگەر دامەزراوەیەکی وەک ڕێستۆس دو کۆر نەبوایە، تەقینەوەی توندوتیژی و گرژی و ڕەنگە ئاژاوەی برسێتی زۆر ڕوویدایە.
INSEEنوێترین لێکۆڵینەوە لەسەر ئەم بابەتە بڵاوکراوەتەوە و دواین ئاماری کە زۆر مەترسیدار و سوتێنەر ئەویش سنورداکردنی خۆراکە کە چەندین ساڵە فەرەنسا بە دەستیەوە دەناڵێنێ، یەك لەسەرسێ فەرەنسیەکان بەتێری ناتوانن نان بخۆن، ئەم سیستەمە لە کاتێکدا بەردەوام بووە کە تەنێک بەرهەمی خۆراکی قەدەری لەناوچوونە.

نزیکەی چل ساڵ دوای یاسای "کۆلۆش" ، بەپێی ڕاپۆرتی ساڵانەی سێکۆرس کاتۆلیک سەبارەت بە دۆخی هەژاری لە فەرەنسا، هەشت ملیۆن کەسی فەرەنسی هێشتا پێویستیان بە یارمەتی خۆراکی هەیە بۆ ئەوەی بژین. وەک ڕێکارێکی فریاگوزاری دیزاین کراوە، یارمەتییە خۆراکییەکان بەردەوام بوون.
پارادۆکسەکە ئەوەیە کە لە هەمان کاتدا ساڵانە نزیکەی ١٠ ملیۆن تەن خۆراکی بەکارهێنراو لە فەرەنسا بەفیڕۆ دەچێت.

بەنتیکت بۆنزی رەخنە لەو سیستەمە خۆراکیە لە فەرنسا دەگرێت دەڵی "سیستەمی یارمەتی خۆراک توندوتیژە، سیستەمێکی خۆراکی نادا پەروەرانەیە،چونکە بە یەکسانی هەموو وەك یەك ئەم

هاوکاریانەیان بەدەست ناگات، بگرە ئەم کۆمەك و هاوکاریانەی کە دەدرێت بە هەژارانیش توندوتیژییە" پێ وایە هەموو مرۆڤێك مافی خۆراکی هەیە، بەڵام ئەمە بەو مانایە نییە کە مافی هەڵبژاردنی خۆراکی نەبێ" ئەم سیستەمە خۆراکیە لە فەرنسادایە بازارێکی دروستکردووە کە دەوڵەمەندەکان دەوڵەمەنتر بن وهەژارەکانیش هەژار تر بن، مارکێت و بازاڕی سەرمایەداران بۆ ئەوەی خۆیان لە باج بپارێزن، لە جێگای ئەو خۆراکانەی کە لە مارکێتەکان چەند رۆژێك بەر لە ستۆك بوونیان فڕێ بدەن، وەك یارمەتی سیستەمی خۆراکی بە دامەزراوە خێرخوازییەکان دەیبەخشن، بۆ ئەوەی حکوومەت بەشێك لەو باجەیکە پێویستە بیدەن بیانبەخشێ، گەدەی هەژاران بۆتە ریسکلینی خۆراکی ماوە بەسەرچوو. ئەمەش کۆمەڵێك لیکەوتەی دەروونی و جەستەی لە ڕووی تەندروستیەوە لێ دەکەوێتەوە. هەروەها وای لەو کەسانە کردووە کە لە گەشەی ئابووری تاکە کەسیدا دوور بکەونەوە و تەنیا پشت بە کۆمەکی خۆراکی ببەستن، لەلایەکی دیکەوە دەپرسێت (ئەم سیستەمە یارمەتی خۆراکییە لە بەرژەوەندنی کێ دایە؟) ئەمە سیستەمە بۆ دەسەڵات باشترین ئەلتەرناتیڤە کە هەژاران و کەمدەرامەتەکان و بێکاران بێ دەنگ بکات، و سەرمایەدارانیش تیدا پاشا بێ. بۆنزی هەموو ئاسایشی سیاسی و کۆمەڵایەتی و ئابوری فەرەنسا دەخاتە ژێر پرسیارەوە.

ئەم نائ□ارامییە بەهۆی ئەوەیه ئەکتەرە ئابوورییەکان بازاڕێکی برسێتییان پەرەپێداوە. لەو ساتەوەختەوە کە دەکرێت پارە ل□ ن□□ح□تی خۆراکی خەڵک وەربگیرێت و بچێتە ناو لۆژیکی بازاڕەوە لە شێوەی لێخۆشبوون لە باج و ئاڵوگۆڕکردن. داواکاری گەورە بۆ خۆراکدانی ئەو کەسانە دەکرێت کە توانای خۆراکدانی خۆیان نییە. تەواوی بازاڕێک پەرەی سەندووە بۆ ئەوەی بەرەەمی زۆر هەرزان بە کوالیتییەکی ناتەواو دابین بکات.

دەڵێ "من نیگەران نیم لەوەی کە پێکهاتەکانی یارمەتی خۆراک زانیویانە چۆن بەردەوام بن. من نیگەرانم لە دەرئەنجامەکانی سیستەمەکە لەسەر ئەو کەسانەی کە ئەم هاوکارییانە ب□کاردەهێنن" ڕوونی دەکاتەوە. بۆ چارەسەرکردنی ئەمە، ئەو داکۆکی لە ئاسایشی کۆمەڵایەتی دەکات بۆ خۆراک و بەرگری لە ڕۆڵی بزوێنەری کۆمەڵگاکان دەکات.

د.شەونم یەحیا